

Események, rendezvények

Dr. DOBOS Irma, az első magyar euro-geológusnő köszöntése

Ritkán adódik az ember előtt olyan lehetőség, hogy egy százéves pályatársát köszönthesse. Ám DOBOS Irma esetében nem ez a helyzetből adódó érdekesség. A Magyar Hidrológiai Társaság egy olyan ember és emberi teljesítmény előtt tiszteleg, amely a maga nemében is ritka!

A csendes alföldi kisvárosból, Szentendréről indult természettudományos pálya nem a szokványos úton haladt. A két háború közötti időben egy fiatal lánynak számos akadállyal kellett megbirkóznia, hogy az akkor hagyományosnak tartott női szerepből kiléphessen, és a tudományok vonzásában élje életét.

Nem akármilyen akaraterő és elszántság kellett mindehhez. Amint saját maga vallott erről: „Ismerkedésem és elköteleződésem a földtan iránt a geográfián keresztül történt, amikor már a földrajz is szerepelt a tantárgyak között. Ezt soha nem kellett külön tanulnom, és az órákon, ha valakinek ki kellett segítenie a felelőket, az mindig én voltam. Meg is volt az elismerés ezért otthon, mert az 1930-as években számos jeles geográfus kiadott munkájából a Földrajzi Társaság egy tízdarabos sorozatát kaptam meg. Legkedvesebb könyveim között ezek szerepeltek, hiszen ez már az érdeklődésem és tudásom elismerésének számított, olyan volt, mint egy kitüntetés. Ennek hatására alakult ki bennem az elhatározás, hogy földrajz szakos tanár leszek.”

A továbbtanulásba már erősen beleszólt a háború, emiatt a szegedi egyetemen folytatott tanulmányok mellett gyors- és gépírást is tanult, ki tudja, miből lehet majd megélni a viharos időszakban...

Aztán múltak az évek, és Irma részese lett az ország földtani feltárásának, feltérképezésének, és érdeklődése idővel a vízföldtani kutatások felé irányult. Az 1960-as években az OVIKUV, majd a VIKUV-nál végzett munkát egy kétéves kubai kiküldetés szakította meg, ahol férjével együtt az ásványkincsek felmérése, valamint a korábbi szakértői anyagok feldolgozása volt a feladatuk. Irma ebben a munkában is megállta helyét, s aztán idehaza a VIKUV főgeológusaként feladatai mellett irányítóként vett részt a Visegrád–Lepence telephelyen a Zsigmond- emlékkiállítás létrehozásában. Már itt kiderült kollégái számára, hogy a szakmatörténeti kutatások milyen közel állnak érdeklődéséhez, s ezt társaságunk is nagyra értékelte. Számos tudománytörténeti vonatkozású cikket írt különböző szakfolyóiratokba, kiállításokat rendezett, és előadásokat tartott. Értékelve a történeti ismeretterjesztésben vállalt szerepét, tagjává választotta társaságunk Vízügyi Történeti Bizottsága.

1999-ben pályázata alapján – Magyarországon első nőként – megkapta az eurogeológusi címet.

Nehéz felsorolni azokat a tudományos eredményeket, amelyeket DOBOS Irma pályafutása során elért, és nem lehet megfelelkezni arról sem, hogy az ő nevéhez fűződik a „solyári izotóptemető” kijelölése és tervezése.

DOBOS Irma munkásságát nem csupán a „vizes szakma” és annak tudományos szervezete, a Magyar Hidrológiai Társaság méltatja, hanem a Magyarhoni Földtani Társulat is, melynek 2003 óta tiszteleti tagja.

Ez a rövid megemlékezés egyszersmind elismerése is annak a pályának, amiért DOBOS Irma 1994-ben megkapta az MHT tiszteleti tagja kitüntető címet.

FEJÉR László

az MHT Vízügyi Történeti Bizottságának elnöke

ISZA 2026 (Szarvas, március 27–28.)

Idén március 27–28-án került megrendezésre a Magyar Geofizikusok Egyesülete (MGE) és a Magyarhoni Földtani Társulat (MFT) közös rendezvénye, az 56. Ifjú Szakemberek Ankétja (Meeting of Young Geoscientists). A helyszín a festői szépségű Szarvas volt, ahol a Liget Wellness és Konferencia Hotel várt bennünket kényelmes szobákkal, kellemes fürdővel és kifogástalan étellel.

A történelmi Magyarország közepén, Szarvason idén is szép számú, 25 szóbeli és 10 poszteres előadást mutattak be a két nap alatt. Ezek jó része angol nyelvű lévén a hazánkban tanuló külföldiek számára is érthető volt, akik kíváncsiak voltak a fiatal geológusok és geofizikusok munkájára. Voltak olyan előadók, akik az ISZA történetében már nem először szerepeltek, de akadtak olyanok is, akik első munkájukat mutatták be. Összesen 63 fő vett részt e szakmai továbbképzésen és konferencián, és mindannyian színvonalas szakmai előadásoknak és bemutatóknak lehettek szem- és fültanúi. A konferenciát BREITNER Dániel, az MGE elnöke nyitotta meg.

Az elméleti kategória győztesei

I. MOLNÁR Bence: Probability map-based assessment: effect of reservoir heterogeneity on the size of the protection zone around an injection well using numerical modeling

II. HORVÁTH Laura: Geochemical study of hydrogen gas and quartz interactions for secure underground hydrogen storage

III. VELKI Máté: First results of the integrated paleomagnetic and mineralogical research of the Western Vardar ophiolites

Az alkalmazott (gyakorlati) kategória győztesei

I. Catarina Conceicao DE CASTRO: Petrophysical Predic-

Az Ifjú Szakemberek Ankétjának résztvevői

tors of Permeability Architecture in Heterogeneous Upper Pannonian Geothermal Reservoirs)

II. Ahmed Osama KAMAL MOHAMED (Improving Oil-field Well-Log Interpretation Efficiency via Overdetermined Joint Inversion with Shale Constraints);

III. Mohamed AYED ELBALAWY (Machine-Learning-Driven Seismic Workflow for Geothermal Reservoir Delineation and Economic Assessment of Deep Triassic Carbonates)

A poszterkategória győztesei

I. GAJZER Anna (Comparing quantification methods for natural hydrogen generation potential and a case study of the Győd Serpentine body)

II. KOVÁCS Dániel (The Integrated Geodynamic Station: Advanced Gas Monitoring in the Southeastern Carpathians)

III. MOLNÁR Bence (Numerical evaluation of reservoir permeability heterogeneity as a risk factor for thermal performance of a geothermal well doublet)

Ezenkívül számos **különdíj** is hazavihettek a kiváló ifjú kutatók:

MFT – KOVÁCS Dániel

MFT IB – Catarina Conceicao DE CASTRO

Aspect Energy Kft. – STEFÁN Boglárka Abigél

Biocentrum Kft. – Anwar AL HIJOUJ

ELGA – Böckh János-díj – RÁBÓCZKI Bence

ELGA – Szilárd József-díj – BARBÉLY Enikő

Geo-Log Kft. – Hadeer HASSAN

Geometa Kft. – VÁRI Zoltán

GIS-KART – GILÁNYI Gibárt

MS Energy Solutions Kft. – Mohamed AYED ELBALAWY

Mhyner Consulting Kft. – WINKLER Zsuzsanna

Min-Geo Kft. – Garcia Reyana DAWN

RFD T-Navigator – NAGY Bence

A Közönségdíjat Mohamed AYED ELBALAWY-nek ítélték oda, aki a 2026. április 24-ei Magyar Geofizikusok Egyesületének Közgyűlése előtt is bemutathatta előadását. A díjak egy része is ezen az eseményen került hivatalosan átadásra.

Az esemény támogatói voltak:

EAGE szervezet, Geo-Log Kft., tNavigator, Geomega Kft., Eötvös Loránd Geofizikai Alapítvány, Mingeo Kft.,

Magyar Geofizikusokért Alapítvány, Biocentrum Kft., Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, Mhyner Consulting Kft., MS Energy Solutions Kft., Aspect Energy Kft.

CSERÉP Barbara

Beszámoló a Magyarhoni Földtani Társulat Közép- és Észak-Dunántúli Területi Szervezet 2026. május 29–30-i előadónapjáról

A vezetőség megalakulásakor arra vállalkoztunk, hogy olyan programokat állítunk össze, amelyek tükrözik a szervezet területi összetettségét, valamint igyekszünk bemutatni a földtudományok sokszínűségét. Ennek megfelelően az előadónap helyszíne minden évben vándorolt. 2024-ben Sopronban a HUN-REN Földfizikai és Űrtudományi Kutatóintézet, 2025-ben Szombathelyen az ELTE-SEK-BDPK Földrajzi Tanszék volt a házigazdája. 2026-ban Veszprém következett volna, ezért a korábbi házigazdával, PÓSFAI Mihállyal egyeztetünk, ugyanis az egyetemi környezet tökéletes helyszínnek bizonyult. Idén végül Veszprém helyett mégis Zircre esett a választásunk, és megkerestük a MTM Bakonyi Természettudományi Múzeum Igazgatóját, KATONA Lajos Tamást.

Gyorsan ment a szervezés, mert Lajos tökéletes partner volt mindenben. Felvázoltunk egy előzetes programtervet a területtel foglalkozó kutatóintézetek és kutatók alapján, majd felkerestük egyenként a kutatókat. A 16 előadó közül mindenki elvállalta az előadást, és rövid időn belül megküldte a vázlatát.

Szintén a kezdetekkor a programszervezésben elsődleges célul tűztük ki, hogy a sorra kerülő szervező kutatási-oktatási feladataihoz és földrajzi elhelyezkedéséhez kapcsolódjanak az előadások. Szerencsés helyzetben vagyunk, hogy „geolegek”-ben a Balaton – Balaton-felvidék – Bakony jól áll, szerteágazó kutatások folynak a földtanban és annak szakterületein, valamint a kapcsolódó limnológiai, ökológiai és régészeti témákban. Így természetesnek tűnt, hogy összehozzuk a geológusokat a régész és biológus munkatársakkal.

A Ciszterci Műemlékkönyvtár igazgatója, NÉMETH Gábor köszöntötte az előadókat és a hallgatóságot. Közlése, miszerint az egy négyzetméterre eső geológusok száma az

A Közép- és Észak-Dunántúli Területi Szervezet előadónapjának résztvevői

OSZK épületeiben jelenleg Zircen a legnagyobb, üdítő volt számunkra. Ezután az MTA első geológus elnöke, PÓSFAI Mihály – aki nem mellesleg a területi szervezet vezetőségének hosszú idő óta meghatározó tagja – mondta el koncepcióját és elnöki programját.

Az előadások, melyek az ásványtan, kőzetan, geokémia, hidrogeológia, tektonika, szeizmológia, őslénytan és paleoökológia új eredményeiről szölk, 20-20 percnyi, gondolatébresztő ismeretanyagot szolgáltattak a hallgatóság számára.

A szünetekben egymásra találtak a kérdések és a feleletek a rutinos és még rutinosabb előadók és a hallgatóság közt. Az ebédszünetben a múzeum dolgozói bányavirágokat és ősmaradványokat állítottak ki a múzeumi anyagokból. Így történhetett, hogy a kavicsfogú álteknős koponyamásolatát is kézbe vehettük. Az előrelátók éltek a lehetőséggel, mivel a délutáni folytatásban a barokk könyvtár napfényes terében a bakonyi placodonták elevenedtek meg a kivetítón. A terület régész és biológus kutatói a társadalom és a földtan összefüggéseit tárták fel az őskortól napjainkig. Elgondolkodtató, hogy a szentgáli tűzkövet használó őskori vagy a bándi Esseg-várban földrengést átélt emberek életét milyen mértékben befolyásolták a földtani folyamatok.

BUDAI Tamás előadása a zirci Ciszterci Múemlékkönyvtárban

A múzeumi látogatók már rég elhagyták a kiállítótermet, mire késő délután, 7 órakor befejeződött az utolsó előadás is.

A nap végén számvetést tartottunk: összesen 16 előadó és 23 hallgató vett részt a rendezvényen. Az előadónap megvalósulásához bányavállalkozók nyújtottak anyagi támogatást, amit ezúton is köszönünk!

Összefoglalásként jó ötletnek tartjuk, hogy új helyszínre vittük az előadónapot, hiszen így a múzeumban folyó kutatások környezetébe, sajátosságaiba is betekinthettünk.

Terveink közt továbbra is szerepel az éves előadónap megszervezése, mely helyszínének kiválasztása során, fogadókézség esetén, bátran eltérhetünk a korábbiaktól a mostani nagyon pozitív tapasztalat alapján.

Másnap, 2026. május 30-án a zirci vasútállomásra 23-an indultunk SÁRDY Juli geotúra-vezetővel a Cuha völgyébe, hogy az ottani érdekes földtani, geomorfológiai és botanikai képződményeket felkeressük. A Veszprém–Győr-vasútvonal múltjáról Juli hosszasan történeteket mesélt csakúgy, mint az avarkori földcsánkokról. Az előadónap tudományos sokszínűségét Juli felkészültségében is felfedezhettük.

A program ugyan véget ért, de az élmény megismételhető, mivel SÁRDY Juli egész évben varázslatos programokat ajánl a szervezetünk illetékességi területén.

ÁDÁM László, KOVÁCS Gábor

Beszámoló a 29. Magyar Őslénytani Vándorgyűlésről (Nagybörzsöny, 2026. június 4–6.)

Idén 45 fő vett részt a vándorgyűlésen, amit a Börzsöny lábánál, Nagybörzsönyben tartottunk. A csütörtöki napon 15 előadás hangzott el, és bemutatásra került az egyetlen poszter is. Az első előadások a triász képződmények ősmaradványaival foglalkoztak, majd egyre fiatalodó képződmények ősmaradványai és rétegtani eredményei kerültek sorra. A már megszokott, gazdag, valóra és iharkúti lelőhelyek

Az Őslénytani Vándorgyűlés résztvevői

mellett szó volt az Erdélyi-középhegység Bulzi Dolomitjáról, a bükktriász új eredményeiről, a Balaton-felvidék karni csapadékos eseményének bizonyítékairól, a sümegi Mogyorós-domb klasszikus szelvényének újvizsgálatáról, a Kosdi Formációról, a mecsekpölöskei brachiopodákról, a hímesházai fókákról, a várpalotai porcoshalakról és a rákosi vasúti bevágás foraminifera-faunájáról. Az egyetlen poszter a Csodabogyós-barlangból származó gerincesek feldolgozásáról szólt. Ezen a napon adott elő Matus HYŽNÝ is, aki a tízlábú rákok (decapodák) európai hírű szakértője, s évekkor ezelőtt MÜLLER Pállal, majd DULAI Alfréddal magyarországi leleteket is vizsgált.

A második nap a terepbejárás volt. Letkésen VICIÁN Zoltán bagoly-hegyi telkén miocén korallakat és csigákat gyűjthettünk. Ezután megcsodálhattuk a kemencei templom oltárát díszítő gazdag miocén faunát. Ugyanitt a Kálvária-dombon eredeti helyén is megnézhattuk a Lajtai Mészke Formációt. A honti szakadékban a Garábi Slír rétegeit vizsgálhattuk. A lelőhelyek és az ősmaradványok ismertetését DULAI Alfrédtől és KOVÁCS Zoltántól hallhattuk. A Börzsönyben nem mehetünk el szó nélkül a vulkáni képződmények mellett. Ezek ismertetésében KARÁTSZON Dávid volt segítségünkre, aki a bernecebaráti Nagy-völgyben mutatta meg az idősebb piroklasztos rétegsort, majd a Kemence-völgy oldalában a középső miocén durvabreccsák kibúvárait láthattuk.

Az utolsó napot BABINSZKI Edit Francia-Polinéziáról szóló, csodálatos előadásával kezdtük, majd egy szarmatapanóniai rétegsor alapos vizsgálatával folytattuk. Idén sem maradtak ki a kisemlősök fogai és egyéb csontjai (ebben az évben Csarnótáról), de a fogászaton sorra került a kardfogú tigris is. Sziszifuszi munkát láthattunk a tiszántúli folyóvízi képződmények sekélyfúrások karottázsszelvényeinek vizsgálata alapján készült térképezéséről. Az utolsó előadás egy erdélyi tó iszapmintáinak DNS-elemzéséről szólt, mely ennek kapcsán bemutatta, hogy milyen sokrétű felhasználása lehet a DNS-vizsgálatoknak az öskörnyezeti rekonstrukció és az emberi tevékenység rekonstruálásában.

A PhD és a BSc/MSc hallgatói előadásokat idén is versenyeztettük. A PhD-kategóriában SZEGSZÁRDI Máté győzött. A PhD/MSc-kategóriában NAGY VÁRI Emma I., PÉTERFY Ádám II. helyezést ért el.

A vándorgyűlés a szokásos jó hangulatban telt, a következő helyszín Kolozsvár lesz. Köszönöm mindenki segítségét, aki a vándorgyűlés megszervezésében és lebonyolításában részt vett!

PIROS Olga

Személyi hírek

Dr. PÓSFAI Mihály tagtársunkat 2026. május 5-én az MTA elnökévé választották. Dr. ŐSI Attila tagtársunk az ELTE TTK Földrajz- és Földtudományi Intézet Földtudományi Központ Őslénytani Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára Akadémiai Díjat kapott.

Mindkettőjüknek gratulálunk!

Gyászír

Fájdalommal tudatjuk, hogy

DR. BOHN Péterné (1939–2026)

DR. GYALOG László (1949–2026)

GÖNCZ Gábor (1945–2026) elhunyt.

Emlékük szívünkben és munkáinkban tovább él!

Könyvismertetés

SZÉKELY Kinga:

Vass Imre, a Baradla főágának feltárója, 1795–1863.

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, Budapest, 2025, 259 o.

A Baradla-barlang feltárásának legjelentősebb eseménye az volt, amikor 1825. június 1-én, VASS Imre feljegyzése szerint: „általvergődtem a Vaskapunak kelepcés vermein...”, és ezzel feltárta az ismeretlen főágba vezető járatot. Több évi kísérletezés után az átkelést az évek óta tartó száraz, csapadékmentes időszak tette lehetővé, amely a barlangi patak vizének elapadásával járt együtt. A barlangi főág feltárása az ősidőktől ismert barlangszakasz hosszát csaknem négyszeresére növelte. Arról, hogy mi ösztönözte veszélyes, nem

mindennapi tettének végrehajtására, így ír: „... a barlang beljebbi rejtekeibe juthatnék, s azoknak felfedezésével a barlangot nevezetesebbé, s a hazámnak ebbéli ritkaságát a külföld előtt nagyobb figyelemre méltóvá tehetném...”.

A szerző, SZÉKELY Kinga geográfus, térképész és barlangkutató, a Barlangtani Intézet egykori vezetője ennek az eseménynek a 200. évfordulójára jelentette meg könyvét, emléket állítva a felfedező VASS Imre személyének, valamint mérnöki és kutató tevékenységének. Ami az egyént illeti, a szerző levéltári kutatások és a kései leszármazottak aktív segítségével köszönhetően tisztázta VASS életrajzi adatait (született Rozsnyón 1795-ben, elhunyt Sárospatakon 1863-ban), valamint a több mint két évszázad távlatába nyúló családi kapcsolatait. Az adatok tisztázására annál is inkább szükség volt, mert a korábbi forrásmunkák számos téves, ellentmondó adattal voltak terheltek.

VASS Imre 1818-ban Budán, az Institutum Geometricum hallgatójaként szerzett mérnöki oklevelet, mely olyan munkák elvégzésére jogosította fel, mint a folyók szabályozása, csatornák, gátak és malmok építése, mocsarak lecsapolása, utak, hidak és épületek tervezése és építése.

VASS a diploma átvétele után Gömör-Kishont vármegyében kezdte meg tevékenységét, ahol 1835-ig, 18 éven keresztül dolgozott. Mérnöki tevékenységéről nagyon keveset tudott felderíteni a szerző, de erre az időszakra esik életének legfontosabb műve, a Baradla főágának feltárása, valamint a barlang topográfiai leírása és felmérése. Földmérői, magánmérnöki és kataszteri mérnöki pályájának további, földrajzi értelemben is nagyon változatos állomásairól is olvashatunk a TÖRÖK Enikő levéltáros által összegyűjtött dokumentumok alapján. Összességében az a kép alakul ki VASS Imre életéről és munkásságáról, hogy élete állandó küzdelem volt a munkáért, a megélhetésért, lakhatásért és népes családja eltartásáért.

A könyv fő vonalához képest érdekes kitérő egy VASS Imre nevéhez köthető találmány története, amit NAGY Gergely Domonkos építéstörténész elemez. A találmány, aminek elfogadtatásán közel negyven évig fáradozott, az „éghetetlen házfedélzet”, ám ezzel éppen úgy nem érte el a remélt erkölcsi és anyagi sikert, mint mérnöki munkáival sem. A korra jellemző, településeket elpusztító tűzvészek terjedésének fő oka a növényi anyagú, szalma, zsúp vagy nád háztetőburkolat volt, melyek helyett égetett cserép fedést javasolt a találmány. Ehhez járult volna egy épületszerkezeti újítás is, ami idegen volt a hazai gyakorlatban, és jelentősen meg is drágította volna az építkezést, így a bemutatón kívül nem is terjedt el.

SZÉKELY Kinga állhatatos kutatómunkával és némi szerecsével a Pozsonyi Egyetemi Könyvtárban nyomára bukkan VASS Imre 1826. évi, eredeti kéziratos munkájának, melynek címe *Az Agteleki Barlang új ágának topographica*

Le Irása. A könyv talán legérdekesebb részében végigkövethetjük a 200 évvel ezelőtti felfedezés minden mozzanatát annak köszönhetően, hogy a szerző közli az eredeti napló 25 oldalának fényképmásolatát, és a könnyebb értelmezhetőség érdekében a kéziratos szöveg nyomtatott változatát is. A lapokról kibontakozik a felfedező VASS Imre elszántsága, kitartó, a nehézségeken felülemelkedő karaktere, és képet kapunk a megcsodált cseppkövek szépségéről. Az újonnan felfedezett barlang termeit, képződményeit sorra elnevezte, ezeknek az elnevezéseknek túlnyomó része ma is használatos, bár sok nevet más helyszínre alkalmaznak. Talán egy összehasonlító táblázat vagy térkép segítene azonosításukban a kevésbé járatos olvasók számára.

A kézirat alapjául szolgált az 1831-ben magyar és német nyelvű kiadásban is megjelent Baradla-monográfiának, bár az utóbbi megjelenési évét a nyomdai jelzet hiánya miatt csak most sikerült megállapítani. A kézirat és a két nyomtatott mű szövegében a szerző részletes elemzése alapján eltérések vannak. Míg a kézirat csak az újonnan felfedezett barlangi ág leírását tartalmazza, a nyomtatott változatok a teljes barlang hosszára kiterjednek. VASS az Ó-ág ismertetésében RAISZ Keresztély munkája nyomán haladt a látogatói szempontokat figyelembe vevő részletesebb leírásokkal. Az 1825-ben felfedezett Új-ág ismertetésének alapja az 1826-os kézirat. A magyar és német nyelvű kiadásban az elemzések szerint csak kisebb tartalmi és stilisztikai eltérések vannak. A nyomtatott változatok látványos térképmelléklete tartalmazza a Baradla alaprajzát és hossz-szelvényét – „hosszában való átvágását” – feltüntetve a nevezetes cseppkőképződményeket és a felszín domborzatát. A barlang felszíni területéről („fekete terület”) is készült egy topográfiai térkép, melyen a barlang kivetített alaprajza is megtalálható.

A könyv – TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin barlangkutató munkája nyomán – kitér még VASS Imrének a barlang keletkezésére vonatkozó gondolataira, aki elvetette elődjének, RAISZ Keresztélynek az abban a korban hódító, „minden tűz által keletkezett” elképzelését, közelítve a mai felfogáshoz. VASS szakirodalmi tanulmányok alapján összehasonlítást is végzett a neves külföldi barlangok körében, melynek eredményeként a monográfia közreadásának idején (1831) a Baradla volt a világ leghosszabb felmért barlangja.

Manapság az a turista, aki végigsétál a Baradla-barlang járdákkal, lépcsőkkel, biztonsági korlátokkal és impozáns világítással kiépített folyosóin és termein, el sem tudja képzelni a kétszáz évvel ezelőtti felfedezés nehézségeit. Az olajmécsesek halvány fényében a zegzugos sziklaképződmények között járó, kúszó, tájékozódó kutató ember izgalmat, akit az ismeretlen megismerésének vágya hajt, miként a barlangot feltáró VASS Imrét is, akit hazaszeretete vezérelt tettének végrehajtására.

BREZSNYÁNSZKY Károly